

1. Branje

History as Waves of Mediatization

Gradivo

- *Kako se je konstrukcija socialnega sveta skozi komunikacije spremenila?*

Nekatere teorije skozi zgodovino imajo tendenco pri tem, da ponujajo en medij, ki naj bi bil odgovoren za spremembe v družbi. Novejše knjige ponujajo 'push theory of media effects', ki govori o tem, da ima vzpon vsakega novega medija nov efekt na družbo, ki ga je mogoče identificirati. Ne moremo zanimati, da ima vsak nov medij učinek na našo kulturo, vendar z tem zanemarjamo že vpostavljen prepletajoča razmerja, kot so dejanja, prakse, vzorci itd., na katerih je svet že vzpostavljen. Vloga komunikacij v medijih se ne premika iz enega medija na drugega, temveč se gradi na mnogih dejavnikih.

- *Trije različni valovi mediaizacije*

Dogodke v zadnjih 5-6 stoletjih lahko razumemo kot tri zaporedne in prepletajoče valove:

1. **wave of mechanization**, ki sega nazaj do izuma tiskarskega stroja. To je nato vodilo v **industrijalizacijo komunikacijskih procesov**, kar je prineslo pojav tiskanih množičnih medijev.
2. **elektrifikacija komunikacijskih medijev**. Ta se je začela predvsem z elektronskim telegrafom in se končala z različnimi oblikami radijskega in televizijskega prenosa, pa tudi s telefonom in drugimi oblikami telekomunikacij,
3. **the wave of digitalization**. Tretja val mediatizacije je digitalizacija, ki se nanaša na računalnike in različne digitalne medije, kot so internet, mobilni telefoni ter vse večja integracija računalniške "intelligence" v vsakdanjem življenju.
4. (deep mediatization).

Mehanizacija se ne nanaša le na knjige, ampak tudi na manjše medije, kot so letaki, ter vpliv tipkovnice na pisanje zasebnih pisem. Elektrifikacija vključuje različne nekdanje "nove" medije, kot so telegraf, radio in televizija, ter spremembe v obstoječih tiskanih medijih. Digitalizacija zajema tako "nove" kot "stare" medije, na primer digitalno televizijo, in lahko se pojavi nov val podatkovanja znotraj digitalizacije.

Mediatization in a Transcultural Perspective

Mediatizacija je koncept, ki nam pomaga analizirati korelacijo in prepletenost med spremembami v medijih in komunikacijah in spremembami v družbi in kulturi. Koncept poteka bolj kot dialog, saj ne obstajajo samo efekti medija na družbo, ampak vplivata drug na drugega. Mediji niso zunanji vplivi na družbo, ampak so njen integralni del.

- *Mediatizacija ima kvantativne in kvalitativne dimenzije*

Kvantativna mediatizacija se nanaša na socialno in prostorsko razširjenost medijiziranih komunikacij, torej komunikacija preko medijev. **Kvalitativne razsežnosti**, kar pomeni globlje družbene in kulturne spremembe, ki jih povzročajo mediji. Torej družbene posledice razširjenosti medijskih komunikacij. Mediji torej niso zgolj prenosniki informacij, temveč imajo ključno vlogo pri preoblikovanju družbe in kulture na višjih ravneh organiziranosti.

- *Mediatizacija VS mediacija*

Mediacija oz. posredovanje se nanaša na tehnološko usmerjeno komunikacijo v splošnem. Mediatizacija pa se nanaša na spremembe in vplive v družbi kot posledica mediacije na vsakem nivoju interakcij. Še več, mediatizacija je pojem, ki nam pomaga razumeti, kako so posledice medijskih komunikacij same spremenile v relaciji z vzponom novih medijev in relacij med mediji. **Mediatizacija je, skratka, meta-proces, proces sprememb v načinu, kako se družbeni procesi odvijajo prek medijev in kako se povezujejo v vedno bolj zapletene organizacijske vzorce.**

- *Transkulturalna perspektiva*

Pomembno je razumeti mediatizacijo v **transkulturni perspektivi**, kar pomeni prepoznati različne oblike mediatizacije, ki so se skozi čas razvijale po svetu. Te spremembe ne moremo preprosto povezati z mejami posameznih držav ali nacionalnih kultur, saj so mediji kot simbolna moč pogosto povezani z razvojem elit, zlasti urbanih elit. Prav tako ni smiselno mediatizacijo enostavno povezovati z evropsko modernostjo, saj se je razvoj medijskih organizacij, neodvisnih od političnih in verskih institucij, odvijal različno po svetu. Na primer, v Latinski Ameriki so mediji pogosto tesno prepleteni z religioznimi, političnimi ali drugimi družbenimi institucijami.

Pomembno je, da mediatizacije ne obravnavamo preveč **evropocentrično**, saj mediji v različnih kulturnih kontekstih delujejo na različne načine. Čeprav je bila globalizacija analizirana iz zahodnjaške perspektive in označena kot nekaj kar izvira iz evropskih socialnih institucij.

- *The deepening of mediatization*

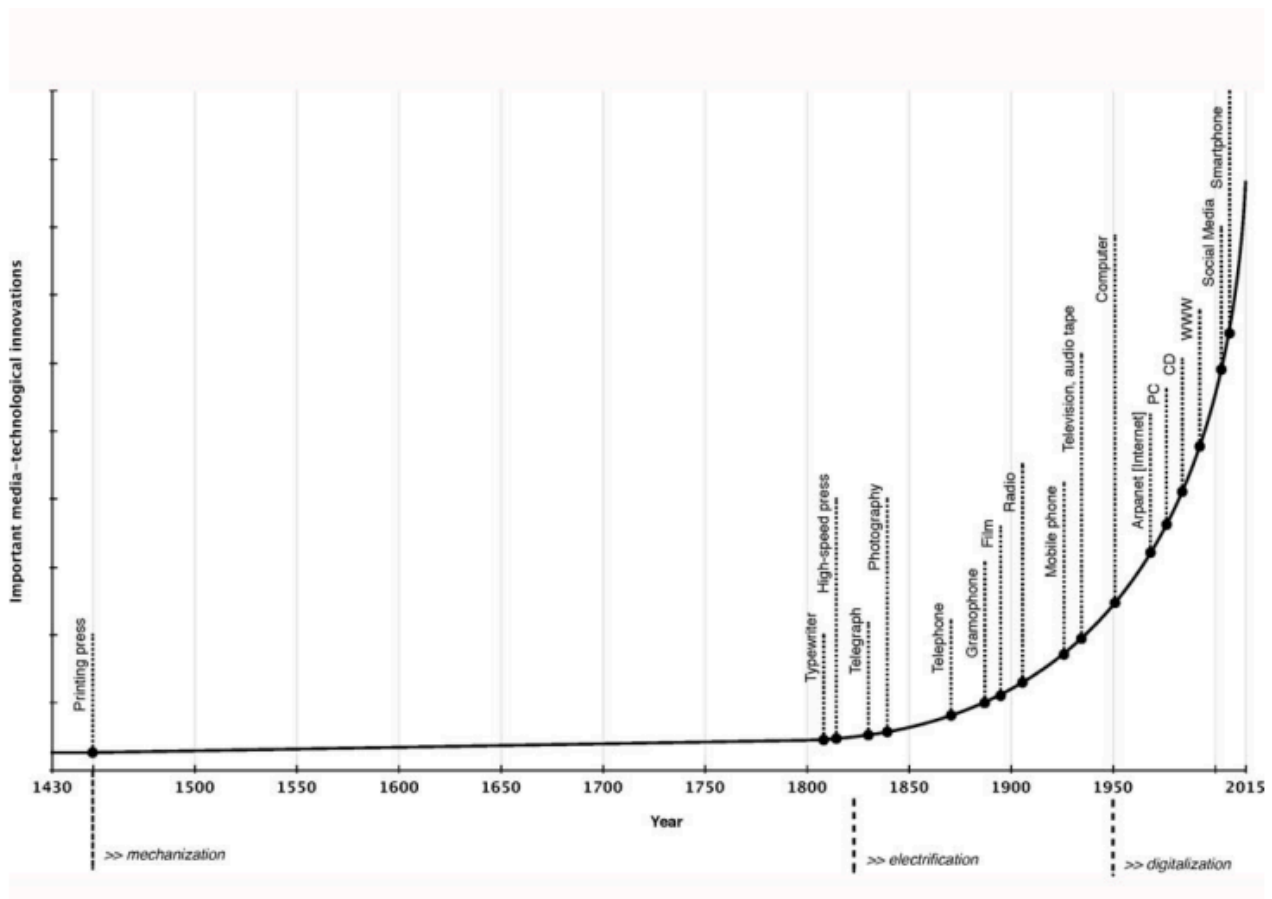
Poglobitev mediatizacije pomeni večjo odvisnost družbenih procesov od komunikacijskih infrastruktur na globalni ravni. Mediatizacija prinaša vse večjo kompleksnost družbenih sprememb, saj komunikacijske infrastrukture postajajo ključni dejavniki teh sprememb. **Mediatizacija je odvisna od zgodovine določenega območja in potreb (socialnih, političnih, ekonomskih) tega območja.** Seveda pa mediji služijo tudi kot povodi za aktualizacijo rešitev socialnih potreb.

Waves of mediatization

Glede na teoretike medijev se zgodovina komunikacij pogosto razlaga kot **obdobja prevlade določenega medija**, ki ima globok kulturni vpliv. Zgodovino človeštva se tako bere kot zaporedje kultur, ki jih oblikujejo mediji: **najprej ustne, nato pisne, tiskane in na koncu globalne elektronske**

kulture. Takšen pogled je pogost tudi v sociologiji, kjer se razlikovanje družb povezuje s širjenjem komunikacijskih medijev, kot so pisava, tisk in elektronika.

Namesto tega se skozi čas spreminja celoten nabor dostopnih komunikacijskih medijev in njihova vloga pri oblikovanju družbe. **Pomembno je torej razumeti spreminjajoče se medijsko okolje, kjer mediji delujejo skupaj kot povezani sklopi tehnologij.** V tem kontekstu lahko prepoznamo ključne spremembe v medijskih okoljih v zadnjih 600 letih, kar je izhodišče za transkulturni pogled na mediatizacijo. Ta obdobja opisujemo kot valove, saj imajo postopen prihod, vrh in dolgotrajne učinke.

Zapomni si lentice!

1. Mehanizacija

Mehanizacija pomeni val mediatizacije, kjer je medijsko okolje postalo **mehanično** (tiskarski stroj).

Večje naklade, letaki in časopisi, brošure, ki so si jih ljudje delili (kolektivna uporaba medijev), publikacije o umetnosti so spodbujale umetnost. Mehanična reprodukcija je omogočila širši dostop do informacij in komunikacijo na večji ravni, kar je odprlo nove možnosti za komunikacijo zunaj lokalnih okolij.

Mehanizacija je pripomogla k povečanju komunikativnih prostorov, ki so bili zgodovinsko povezani z vzponom nacionalnih držav. To se odraža v konceptu "javne sfere", kjer so se pojavili "moderni

družbeni" koncepti in imaginarne skupnosti. Pomembno je omeniti, da so se s tiskom oblikovale tudi druge skupnosti, kot so akademske skupine in verske diaspore.

2. Elektrifikacija

Elektrifikacija je prehod iz mehanične reprodukcije na elektronski prenos. (več inovacij, vključno s telegrafom, telefonom, radiem, filmom in televizijo). **Elektrifikacija je prav tako olajšala takojšnje komunikacije na daljavo, kar je podpiralo razvoj novih socialnih institucij in globalizirane ekonomije.**

Ta premik je spremenil medije iz samostojnih oblik v medsebojno povezana sistema, ki so vgrajena v tehnološke mreže, kot so **električna omrežja in kabelski sistemi**. Električni telegraf, izumljen v 30. letih 19. stoletja, je začel svetovno komunikacijsko infrastrukturo, čeprav je bil dostop sprva omejen na elite v vojski, vladi in poslovnem sektorju. Telegraf je izboljšal novinarstvo, saj je omogočil hitrejši dostop do informacij, zlasti med vojno.

Elektrifikacija je uvedla nove avdio in vizualne medije. Inovacije, kot sta gramofon in gramofonska plošča, so naredile proizvodnjo zvoka elektronsko, medtem ko sta se fotografija in film razvila iz mehanskih v električne procese. Radio in televizija sta nastala kot ključni oddajni mediji, ki sta spremenila naravo komunikacije, saj sta omogočila množično distribucijo vsebin in vzpostavitev skupne izkušnje.

Poleg tega so elektrificirani mediji pomagali ustvariti translokalne komunikacijske prostore, ki so spodbujali nacionalne identitete, hkrati pa so omogočili kulturno diferenciranje. Učinki elektrifikacije so se po svetu razlikovali in različno vplivali na lokalne kontekste. Na primer, v Nigeriji so nove oblike medijev ustvarile alternativne prostore za gradnjo skupnosti, medtem ko so v Latinski Ameriki podpirale hibridne kulture skozi transculturacijo.

Na splošno je elektrifikacija vodila do bolj integriranega in kompleksnega medijskega okolja z različnimi socialnimi implikacijami, ki zahtevajo kontekstualno razumevanje.

3. Digitalizacija

Inovacije kot so računalniki, internetom in mobilnimi telefoni, vendar moramo biti previdni pri opisu teh inovacij kot "revolucij". Tehnologije so rezultat kompleksnih družbenih procesov in ne zgolj tržnih inovacij. Obsežnejše spremembame v načinu, kako ustvarjamo in delimo znanje.

Internet se je razvil iz raziskovalnih programov ameriške vojske v povezavi z univerzitetnimi raziskovalnimi laboratoriji. **Razvoj interneta je primer, kako dosežki, ki jih tržna sfera pogosto jemlje za svoje, izvirajo iz državnih subvencij in javnih institucij.** Pomembna je kombinacija korakov, od katerih so nekateri vodeni s strani države, drugi pa s strani trga, kar je privedlo do situacije, kjer lahko leta 2015 le peščica podjetij, kot so Google, Facebook in Apple, preko svojih platform neposredno vplivajo na potrošnjo in vsakodnevno socialno interakcijo.

Prvi korak je bil razvoj "distribuiranih" komunikacijskih omrežij med (sprva zelo majhnimi) računalniki prek inovativnega procesa "paketnega preklapljanja". Naslednji korak je bil razvoj TCP/IP protokola za povezovanje že povezanih računalnikov v širše omrežje, kar je privedlo do prvega "interneta" z okoli 160.000 računalniki v javnem sektorju do leta 1989. Ključni trenutek je bil pojav svetovnega spleta, ki se je zgodil z dvema ključnima iznajdbama: idejo o povezovanju besedil prek "hiperteksta" in formalizacijo sredstev za zanesljiv prenos hiperteksta med povezanimi računalniki (HTML, HTTP in URL).

Rezultat teh povezanih korakov je drastična preobrazba interneta iz zaprtega, javno financiranega omrežja v komercializirano okolje za družbene interakcije. Obsežne prenose podatkov, ki potekajo prek interneta, zahtevajo nove infrastrukturne zmogljivosti, ki jih ponovno zagotavljajo le peščica zasebnih korporacij, ki dominirajo v "oblaku".

Digitalizacija ni vplivala samo na nove medije; **tudi stare oblike, kot so tiskani in elektronski mediji, so postale vse bolj digitalne.** Ta prehod je spremenil poslovne modele medijev, pri čemer so se oglaševalci vse bolj osredotočali na osebno sledenje in zbiranje podatkov.

Digitalizacija, torej, ni zgolj o "novih" medijih, ampak o preoblikovanju obstoječih medijev in njihovih poslovnih modelov ter načina, kako so povezani v sodobnem družbenem kontekstu.

Povzetek Globoke Mediatizacije in Medijske Manifoldnosti

Pregled Valov Mediatizacije

Mediatizacija je proces, ki se je razvijal skozi tri glavne valove: mehanizacijo, elektrifikacijo in digitalizacijo. Vsak val je temeljito spremenil medijsko okolje, kar pomeni, da ne moremo preprosto kategorizirati naše trenutne dobe kot prevladujoče z enim medijem (npr. časopisi, televizija ali internet). Namesto tega mediatizacija odraža naraščajočo odvisnost tehnologij pri oblikovanju kultur in družb.

Pospešitev Sprememb

Tempo tehnoloških inovacij v medijih se je v zadnjih 600 letih močno pospešilo. Časovni intervali med večjimi inovacijami so se dramatično skrajšali: od izuma tiska do tiskanega časopisa je minilo približno 150 let, medtem ko so se izumi, kot so telefon, film in radio, zgodili v samo 50 letih, različni digitalni mediji pa so nastali v približno 30 letih. To pospeševanje je povezano z širšim fenomenom socialnih sprememb in globalizacije.

Razvijajoče se Medijsko Okolje

Današnje medijsko okolje zaznamuje edinstvena mešanica različnih medijev. Starejši mediji, kot so kamnite tablete in rokopisi, še vedno obdržijo posebno funkcionalno vlogo, medtem ko so nekateri zgodnji elektronski mediji, kot so vinilne plošče, doživeli prepород. Z digitalizacijo so se razvili novi digitalni mediji, kot so mobilni telefoni, spletne platforme in računalniške igre, starejši elektronski mediji, kot sta televizija in radio, pa so postali digitalni. Kljub temu ostaja izziv razumeti kompleksnost sodobnega medijskega okolja.

Tehnološka Medsebojna Odvisnost

Stopnja tehnične medsebojnosti med mediji se je znatno povečala od mehanizacije do elektrifikacije in nato do digitalizacije. Tehnološka medsebojnost mehanizacije je bila omejena, saj je bila tehnologija večinoma uporabljena na strani produkcije medijev. S pojavom elektronskih medijev so postali mediji tehnološko prepleteni, pri čemer je širša infrastruktura za distribucijo električne energije postala predpogoj za distribucijo elektronskih medijev. Digitalizacija je omogočila prenos različnih vrst vsebin preko povezovalne infrastrukture interneta.

Koncept Medijske Manifoldnosti

Pojem "medijska manifoldnost" izhaja iz matematike in se nanaša na kompleksno večdimenzionalno strukturo, ki jo je mogoče zadostno opisati v manjšem številu dimenzij. V današnjem zapletenem medijskem okolju imamo na voljo skoraj neskončen nabor medijskih in informacijskih možnosti, vendar se vsakodnevno odločamo le za omejen nabor. Medijska manifoldnost omogoča razumevanje tako širšega institucionaliziranega okolja kot tudi kompleksnosti vsakodnevnih medijskih izbir posameznikov. Pomembno je razumeti dinamiko tega okolja, zlasti pritiske k "datafikaciji", ki pomembno vplivajo na vse akterje in organizacijo socialnega življenja kot celote.

Zaključek

Globoka mediatizacija vodi do temeljne preobrazbe socialnega sveta in zahteva razvoj ustreznih analitičnih orodij za razumevanje značilnosti današnjega medijskega okolja in naših odnosov do njega.